

OORLOGSDAGBOEK VAN SINT-JAN BIJ IEPER, 1914-1923

B. JANSSENS DE BISTHOVEN

Deze grensgemeente van Ieper, aan de oostkant gelegen en in 1970 bij de stad Ieper gevoegd, werd in 1914-1915 volledig verwoest en na de oorlog terug opgebouwd.

Al de inwoners hadden in het voorjaar 1915 moeten vluchten, ook de pastoor, Emiel Tyberghein, die op 24 september 1904 benoemd was en op 6 augustus 1919 een nieuwe benoeming kreeg als pastoor van Haringe. Hij is op 26 januari 1928 te Moorslede overleden. Zijn opvolger als pastoor van Sint-Jan was Hilaire Van Geluwe, geboren te Ieper op 10 mei 1874, onderpastoor te Hulste sedert 1905. Hij werd op 19 juni 1920 deservitor of dienstdoende pastoor van Sint-Jan en op 23 december 1930 pastoor tot 4 december 1936. Hij was toen 62 jaar oud geworden en bekwam eervol ontslag. Hij ging wonen in zijn geboortestad in het ouderlijk huis, dat hij intussen heropgebouwd had en is aldaar op 13 april 1943 tijdens de tweede wereldoorlog overleden. In het *Liber memorialis* van de parochie Sint-Jan had hij, na zijn benoeming van 29 juni 1920, een omstandig verslag geschreven over de gebeurtenissen in de oorlogstijd en het begin van de wederopbouw van de verwoeste gemeente. Van de oorlogsfeiten ter plaatse was hij geen ooggetuige geweest, maar heeft deze vernomen van pastoor Tyberghien en andere inwoners van Sint-Jan. Hetgeen gebeurd is te Sint-Jan vanaf juni 1920 heeft hij zelf beleefd. Hier volgt de tekst van zijn verslag over

de jaren 1914-1923 in het *Liber memorialis*, bewaard in de pastorie van Sint-Jan, opgeluisterd door fotografische documenten door Johnny Claerebout verzameld en vriendelijk meegedeeld.

Tot memorie schrijf ik hier eenige gebeurtenissen neer van den oorlogstijd, onze parochie betreffende. De feiten hier aangehaald heb ik vernomen ten deele van den gewezen pastor van St-Jan, Eerw. Heer Em. Tyberghein, nu pastor te Haringhe bij Rousbrugge, ten deele van geloofbare inwoners der parochie, die de parochie bewoonden toen de oorlog uitbrak.

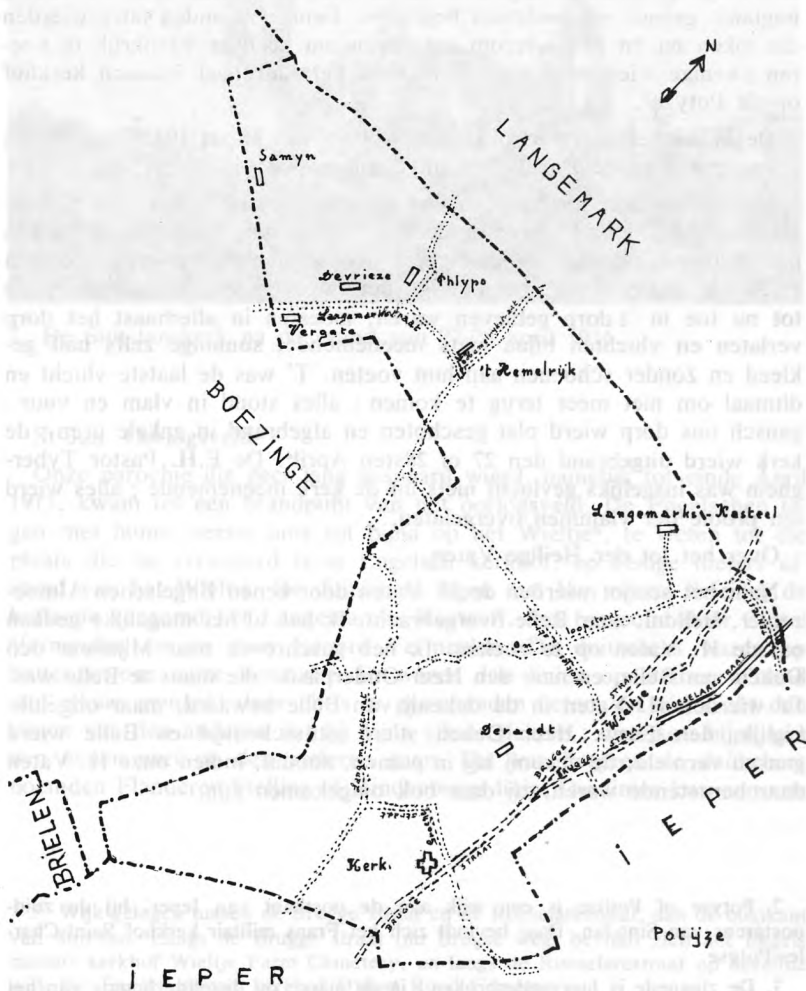
De oorlog wierd door de Duitschers verklaard den 4 oogst 1914. Na den slag van de Marne, waar de Duitschers uiteen geslagen wierden, kwam een vleugel van het verslegen Duitsch leger afgezakt naar België; een deel van die soldaten kwam in Yper en 't omliggende in 't begin van September; patrouillen kwamen insgelijks in St Jan rond den avond en waren 's morgens vertrokken; zij deden eenige opeischingen van eetwaren; vleesch bij A. Parret; brood bij Em. Slembroek, en andere eetwaren bij Em. Poot; geen soldaten waren meer te zien in St Jan tot na den val van Antwerpen 28 Sept. 1914.

De Franschen kwamen St Jan bezetten den 14 October 1914. Ons dorp bleef niet meer zonder soldaten. De toestand in 't gebuurte verergerde. Van alle gemeenten waren de inwoners op de vlucht gedreven, zoodat op 20 October een groot deel van de inwoners van St Jan de gemeente verliet. Dagelijks waren de huizen bezet van vluchtelingen en ontelbare soldaten; alles was opgepropt, huizen, schuren, stallingen alles zat vol. Dit was noodlottig; veel vluchtelingen waren naar huis teruggekeerd en vonden geen plaats.

De groote hoeveelheid menschen in de huizen geherbergd, de weinige zorgen welke men kon besteden aan de reinheid en de netheid van lichaam en woonst brachten eenen geweldigen typhus in ons dorp; de ziekte was ten ergsten in de maanden December en Januari 1915; er stierven ongeveer honderd vijftig menschen van den typhus in enkele weken, vluchtelingen en inwoners van St Jan¹.

1. In de lijst der zieken, gekwetsten en vluchtelingen, die na de beschieting van 26 december 1914 in het Burgerlijk Hospitaal Gesticht H. Hart te Ieper werden opgenomen, telt men er 37 uit Sint-Jan. Het waren 3 gekwetsten en 34 typhuslijders, die tussen 28 januari 1915 en 19 april 1915 aankwamen. J. GELDHOF, *Oorlogsdagboeken over Ieper (1914-1915)*, deel I, Brugge, 1974, p. 260-271.

Dagelijks bracht men naar St Jan gesneuvelde officieren om die te begraven op ons kerkhof. Het waren al Fransche. Het plan van die begravenissen, opgemaakt door l'Abbé Remy, aumônier du 146e régiment infanterie, vermeldt twee en zestig fransche officieren en onder-officieren in ons kerkhof begraven. Dat eigenlijke plan, met al de namen en aanduiding van régiment, is tot nu toe in mijn bezit en ligt vóór mij

1. Plan van Sint-Jan bij Ieper in 1923.

terwijl ik deze regelen schrijf. Die soldaten zijn begraven geweest van October 1914 tot Maart 1915. Terwijl ik van die gesneuvelde spreek, vind ik best hier bij te voegen, dat ik tegenwoordig geweest ben aan de eerste ontgraving van al die soldaten ; zij waren in redelijk goede staat bewaard ; sommigen hadden nog bij hen hun gouden geld, zakhorlogen, papieren, trouwring, enz., stukken waarmede de herkenning zeer gemakkelijk geschiedde. Zij wierden in nieuwe kisten, zeer eenvoudig nogtans, gelegd, en wederom begraven. Eenige maanden later wierden die lijken nu en dan weerom ontgraven om ze naar Vrankrijk te voeren ; eenige wierden overgebracht naar het Patronaal Fransch kerkhof op de Potyze².

De Franschen zijn vertrokken in 't begin van Maart 1915, en wierden vervangen door de Engelschen uitgenomen...³.

Met de maand April 1915 begon de toestand in St Jan zeer te verslechteren ; de vijand naderde en deed geweldige aanvallen ; op 22 april, 6 uur 's avonds, deeden de Duitschers den eersten aanval met stikgazen en 't was moorddadig ; het overige der inwoners en vluchtelingen, die tot nu toe in 't dorp gebleven waren, moesten in allerhaast het dorp verlaten en vluchten bijna niets meenemende, sommige zelfs half gekleed en zonder schoenen aan hun voeten. T' was de laatste vlucht en ditmaal om niet meer terug te komen ; alles stond in vlam en vuur ; gansch ons dorp werd plat geschoten en afgebrand in enkele uren ; de kerk werd uitgebrand den 27 of 28sten April⁴. De E.H. Pastor Tyberghein was insgelijks gevlucht niets uit de kerk meenemende ; alles werd ten prooie der vlammen overgelaten.

Over het lot der Heilige Vaten.

Naar het schijnt wierden de H. Vaten door eenen Engelschen Almoezenier, Belloni, naar Belle overgebracht. Ik heb al het mogelijke gedaan om de H. Vaten op te zoeken. Ik heb geschreven naar Mijnheer den Deken van Belle, en naar den Heer Onderpaster die thans te Belle was. Er wierden H. Vaten in de dekenij van Belle bewaard, maar ongelukkigiglijk, den Eerw. Heer Deken stierf intusschentijd en Belle werd gansch vernield, de dekenij lag in puinen, zóódat, indien onze H. Vaten daar berustende waren, zij daar ook omgekomen zijn.

2. Potyze of Potijze is een wijk aan de oostkant van Ieper, bij de zuid-oostgrens van Sint-Jan. Daar bevindt zich het Frans militair kerkhof Saint-Charles-Potyze.

3. De zinsnede is hier onderbroken ; in de marge op dezelfde hoogte van het blad staat er : de Canadezen vervangen de Franschen.

4. Zie foto 2.

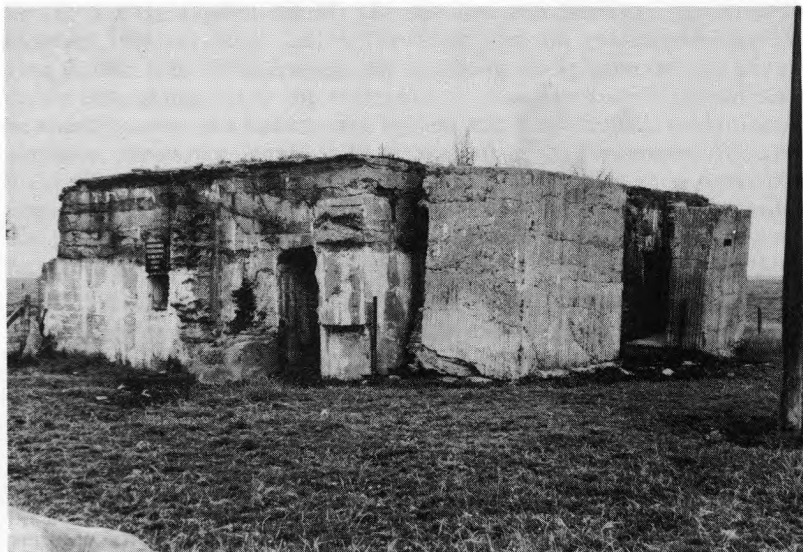
2. De Sint-Janskerk na de brand van 27-28 april 1916.

St Jan, Oorlogsveld.

Onze parochie die zeer lang gespaard werd, namelijk tot einde April 1915, kwam tot een brandpunt van het oorlogsveld. De Engelschen lagen met hunne eerste linie tot bijna op het Wieltje⁵, te weten tot die plaats die nu veranderd is in Engelsch kerkhof, op eenige meters afstand van het Wieltje. De Duitschers lagen met hun eerste linie bij de hofstede genaamd het Langemarcks Kasteel⁶, dan bewoond door Cyriel Vermeulen en nu door Benoni Vermeulen. De Duitschers waren op buitengewone wijze versterkt. Er waren drie linies op kleinen afstand van elkaar gemaakt door abris in gewapenden beton, en zóó dicht den eenen van den anderen dat zij bijna elkaar dakten ; men kon bijna van den eenen abri op den anderen gaan. Dit was hetgeen de Duitschers noemden Flanderens-Stelling of Hindenburgs-linie. Die linies kwamen van

5. Wijk gelegen tussen de Brugge straat en de Roeselarestraat, aan de oostkant van Sint-Jan. Langs de Brugge straat (nu Brugse weg) bevindt zich het Engels militair kerkhof Wieltje Farm Cemetery, en langs de Roeselarestraat op dezelfde wijk het Engels militair kerkhof Oxford Road Cemetery.

6. Hofstede aan de oostkant van Sint-Jan, langs de noordkant van de toenmalige Omloopstraat, nu Hoge Ziekenweg, en nu bewoond door André Heyman.

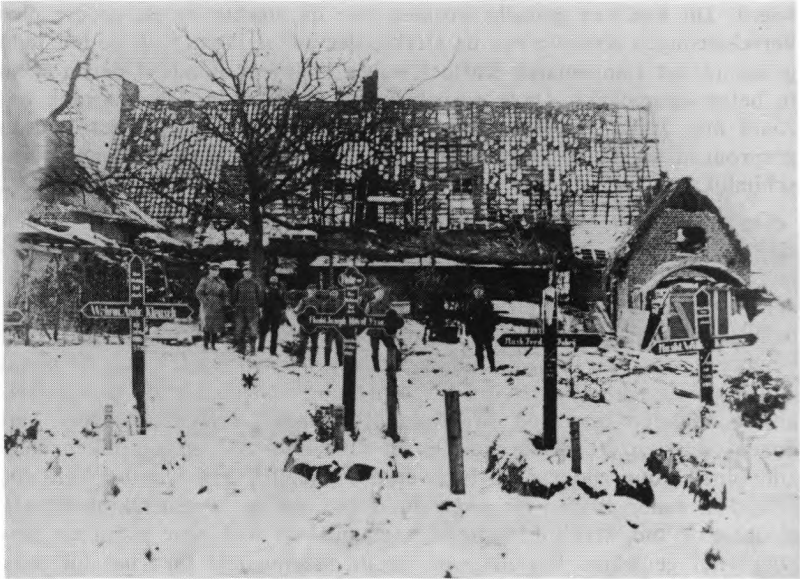
3. Heden nog bestaande bunker bij de hofstede Phlypo, met gedenksteen boven de vensteropening.

Zonnebeke door St Jan, door Boesinghe, en wierden gesloten door uitnemende sterke abris van den staf ; zóó was er op de hofstede Devrieze⁷, aan de kerk toebehoorende van St Jan, zulk een monsterachtig stuk, aan welk de muren tot 1 met. 75 dik waren in gewapenden beton ; zulkeen ook was er op de hofstede Vergote⁸, nu bewoond door Debaillie ; ook op de hofstede Phlypo⁹ ; ook op de hofstede Samijn¹⁰, nu

7. Hofstede bij de toenmalige Langemarkstraat, nu Vanheulestraat, aan de noordkant van de gemeente en bewoond door Emile Cool.

8. Hofstede langs de vroegere Langemarkstraat, of Vanheulestraat, ten westen van de voorgaande hofstede ; zij was bewoond door Oscar Debaillie, nu door zijn zoon Filip Debaillie.

9. Gelegen langs de Langemarkstraat, nu Briekestraat, ten oosten van de twee voorgaande hofsteden, nu bewoond door Willy Van Hecke. Bij deze hofstede Phlypo staat nog een bunker in gewapend beton door de Duitsers opgetrokken met de oorspronkelijke openingen naar het oosten gekeerd. Na hun overwinning in juli 1917 hebben de Engelsden deze bunker aangepast, de openingen aan de oostkant dicht gemaakt en een nieuw aanhangsel met openingen naar het westen bijgebouwd. Boven de vensteropening werd een gedenkplaat aangebracht : In Memory of Comrades of 38th (Welsh) Division, 1914-18. Zie foto 3. Foto 4 toont de hofstede Phlypo in januari 1917 onder Duitse bezetting.

4. Hofstede Phlypo in januari 1917 met grafkruisen van Duitse gesneuvelden. Drie ervan werden nadien begraven op het Duitse Krijgskerkhof te Langemark : Musketier Ferdinand Fabry († 24.5.1915), Wehrmann Andreas Kleush († 24.5.1915) en Wehrmann Hinderk Yzer (17.5.1915).

bewoond door Geysen. Maar deze was op de oude hofplaats, achter de hofstede Phlypo.

Op de hofstede Devrieze heb ik deze abri doen springen ; ik heb daaraan tegenwoordig geweest ; om dien abri in stukken te springen wierden voor de eerste ontploffing duizend kilos obussen aangelegd, waarvan elken obus honderd kilos woeg. Wij waren met den Majoor van den ontspringingsdienst verborgen in eenen afgelegenen abri, en de slag was verschrikkelijk. Maar den abri lag verbrijzeld. Het verder springen en wegruimen der steenen en ijzer heeft meer als drie maanden aangeslept ; de grootste stukken wierden in den wal geworpen, zoodat gansch den ouden wal, die rond de hofstede lag, er mede opgevuld

10. Deze hofstede, nu bewoond door Maurits Gheysens, ligt heel in het noorden van Sint-Jan, bij de grens van de gemeente Boezinge.

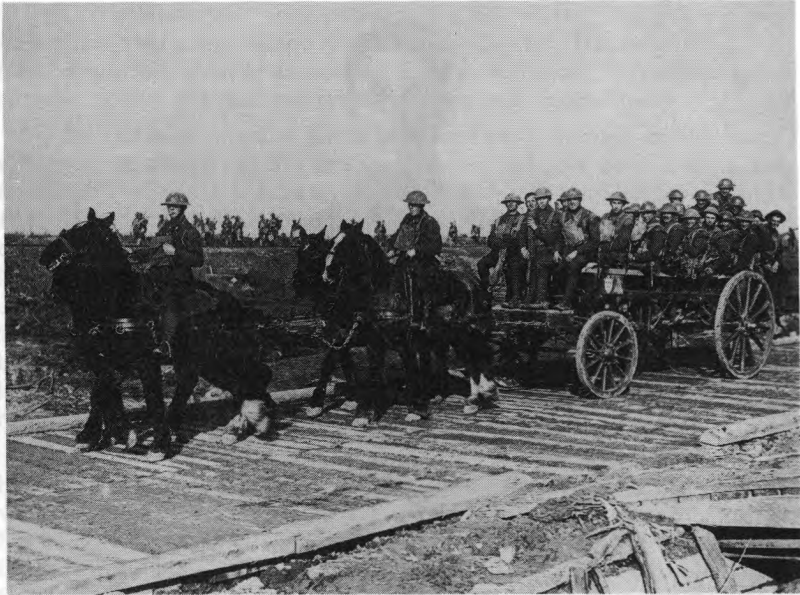
wierd. Dit kan een gedacht vormen van de sterkte en de groote dier verschansingen alsmede van de sterkte der duitse lijnen ; op de hofstede genaamd het Langemarck-Kasteel waren ongeveer honderd dertig abris in beton opgemaakt. Onze parochie was letterlijk in den Noorden bezaaid met zulke versterkingen. Op heden is het grootste getal reeds gesprongen en velen opgeruimd, eenige zullen blijven bestaan waarschijnlijk.

Ondanks hunne sterke verschansingen wierden de Duitschers in den slag van Passchendaele van Juli 1917 verplicht achteruit te trekken en hunne versterkingen te verlaten ; zij vielen in de handen van de Engelschen tot het einde van den oorlog¹¹ ; het Belgisch leger heeft ze ook benuttigd in de laatste slagen die den wapenstilstand voorafgingen. Ten bewijze was den abri op de hofstede Phlypo waarschijnlijk een hospitaal van het Belgisch leger geworden, want vóór dien abri lagen eenige Belgische soldaten begraven, waaronder Georges Lecluyse, broeder van onzen onderwijzer, inboorling Van St Jan, die alzóó op zijn eigen dorp zijn bloed voor zijn eigen volk vergoten heeft¹². Hij werd ontgraafd, gelegd in eenen zinken en eiken doodskist, en op 19sten Oktober 1921 plechtig op ons kerkhof begraven, s'namiddags met eene plechtige zinking ; het gemeente bestuur woonde de plechtigheid bij ; het lijk was omringd van twee rijen schoolkinderen in hunne handen Belgische vlagjes dragende ; de kerk was insgelijks versierd met Belg. vlaggen en eenen grooten toeloop van inwoners vergezelde het lijk tot zijne laatste woonplaats. Hier dient aangestipt te worden, dat het Wieltje gansch den oorlog niemands land gebleven is ; het was een brandpunt ; in 1915, 1916, 1917 weg en weer door Duitschers en Franschen en Engelschen ingenomen en verslegen. Niemand kon daar blijven stand houden tot aan het doorbreken der verbondene legers welke de Duitschers achteruit dreven tot over de Leye en de Schelde, waar zij stand hielden tot aan het onderteekenen van den wapenstilstand den 11 November 1918.

De eerste parochianen zijn naar St Jan, uit Frankrijk teruggekomen rond Kerstdag van 't jaar 1919. Zij kwamen naar hun geboortedorp terug, met veel moed beziel om hunne woonst te herstellen, om hun dorp uit de puinen te doen oprijzen. Sommige nogtans, de verwoesting in al hare pijnlijkheid van dicht bij ziende, lieten den moed varen en keerden naar Frankrijk terug. Eenigen hielden stand en sloegen hand

11. Zie foto 5 : Engelsens langs de Roeselarestraat op 't Wieltje begeven zich naar Langemark, op 18 februari 1918. De straat is belegd met dwarsliggende houten balken als wegdek.

12. Zie foto 6.

5. «Transporting troops in waggons», 18 februari 1918, langs de Roeselarestraat in de richting naar Langemark : foto nr 8511 van het Imperial War Museum, Londen.

aan 't werk om een onderkomen op te timmeren. Zij vonden hout en ijzeren platen in groote hoeveelheid en daarmee bouwden zij eene tent of barak. Zij waren op St Jan en zij bleven er, ondanks de ontbeeringen, de moeilijkheid levensmiddelen te bekomen, de verlatenheid.

Te dien tijde was er op het hof, nu bewoont door Desire Deraedt¹³ een kamp van Engelsche soldaten, die de lijken der gesneuvelde engelschen opzochten en begraafden. Die eerste burgers waren allicht in vriendschap met die engelschen en begonnen handel te drijven in tabak, cigaretten, en dranken ; zij hadden het bestaanmiddel gevonden, want die engelschen waren verheugd burgers te vinden en winkels om hun geld te verteren ; die zich wilde eenige opoffering doen om de verlangde waren te gaan halen buiten het front kon rijkelijk voor zijn moeite beloond worden. Onder de eerste burgers die teruggekomen zijn noemen

13. Hofstede langs de Brugge straat, tussen de Groenestraat en de Wieltjesstraat, nu Moortelweg, en thans bewoond door Wilfried Vandeputte.

6. Georges Lecluyse, soldaat bij het 2de Regiment Karabiniers, te Sint-Jan geboren 31.10.1895, en aldaar gesneuveld op 28.9.1918, 22 jaar oud.

wij Alfons Balduyck, veldwachter, Ang. Bossaert, Th. Dewanckel, smid, Bruno Brabant, Aloise Carrein, Chs Dewulf, Hector Deceuninck, Felix Bourdeau, Isidoor Bourdeau, Désiré Bourdeau, Medard Vandebussche op het Wieltje, Henri Huyghe, en nog eenige andere.

Bij het ontstaan van het Koning-Albert-Fonds wierden eenige barakken door die maatschappij opgetimmerd, en welhaast door nieuwe aankomers bezet. Later kwamen nog nieuwe barakken toe in Juli, Augusti 1920 ; naarmate er woonsten waren wierden zij bewoond. Er was bij de eerste terugkomst geen burgerlijk bestuur ter plaatse. De Burgemeester, Mr. Hector Dochy woonde in Hoogstade. Benoni Vermeulen, lid van den gemeenteraad, was in Poperinghe met Remi Lecluyse, secretaris. Stilaan wierd het noodzakelijk dat de overblijvende gemeenteraadsleden bijeen kwamen om den toestand der gemeente te bespreken en de belangen te verdedigen en de inwoners te helpen. Remi Lecluyse, secretaris, kwam naar St Jan terug en Ben. Vermeulen¹⁴.

De noodzakelijkheid liet zich gevoelen een priester op de parochie te hebben. Be. Vermeulen ging naar het bisdom en vroeg aan Zijne Hoogwaardigheid eenen Pastor naar St Jan te zenden. De gewezen Pastor, E.H. Tyberghien Em. was immers in 't jaar 1919 Augusti Pastor tot Haringhe geworden. Het was slechts na eene tweede aanvraag dat Zijne Hoogwaardigheid besloot een priester te zenden, en na verzekering bekomen te hebben van wegens het gemeente-bestuur dat voor het bestaan van den Pastor zou gezorgd worden. Op Ste Pieters dag 1920 wierd ik door Zijne Hoogwaardigheid naar St Jan gezonden en s'anderendaags s'morgens kwam ik te Yper toe bij den Zeer Eerw. Heer Deken De-laere, die op het punt stond naar Brugge te vertrekken met een auto-camion. Ik nam plaats nevens Mijnheer de Deken, die mij tot St Jan begeleidde. Wij stapten af en gingen naar eene barak die tot school

14. Benoni Vermeulen, geboren te Sint-Jan op 21 augustus 1874, huwt op 15 januari 1900 met Flavie Haghedooen, die hem twaalf kinderen schenkt en op 15 januari 1915 ten gevolge van de typhus overlijdt. Hun kinderen Leo en Daniël waren eerder reeds door deze ziekte overleden. Benoni Vermeulen was gemeenteraadslid van Sint-Jan (1905-1921), schepen (1920-1921) en burgemeester (1921-1936). Na de dood van zijn vrouw en de eerste aanval met verstikkend gas verlaat hij have en goed, komt eerst in Londen terecht en later bij zijn broer op een hoeve in Frankrijk. Onmiddellijk na de wapenstilstand keert hij naar Sint-Jan terug, waar hij de hofstede Langemarcks-Kasteel gaat betrekken. Hij is werkzaam als aannemer van openbare werken voor het effenen van de frontstreek en als steenbakker. Hij werd Vlaamsnationalistisch provincieraadslid in 1932 en lid van de Bestendige Deputatie in 1936 tot zijn dood op 22 oktober 1942. L. SCHEPENS, *De provincieraad van West-Vlaanderen*. Deel II : 1921-1978, Tielt, 1979, p. 402-403.

diende. Daar waren twee zusters en eenige kinderen. Mijnheer de Deken zei tot hen : Zusters ik ben hier met uwen nieuwen paster ; nog eenige woorden van aanmoediging en Mijnheer de Deken stapte weer in den camion en hielde zijne reis voort. Uit hetgeen vooraf gaat kan men zich een gedacht vormen van den toestand der parochie bij mijne aankomst.

Er waren ongeveer honderd menschen op de parochie, er was geen kerk ; alles was in den volledigsten staat van verwoesting ; buiten eenige meters grond rond de woningen was er nog niets vereffend ; men zag anders niets als loopgrachten, ijzerdraad en puinen en 't was uit die puinen dat eene nieuwe parochie moest oprijzen. In den hof der pastory was eene barak opgetimmerd ; daar nam ik mijn intrek in ; de barak der school verkoos ik om het H. Misoffer op te dragen ; een tafel, twee kandelaars en een valise van missionaris met het noodige om de H. Mis op te dragen en 't was alles. Onmiddellijk deed ik pogingen bij den toegevoegden Hoogcommissaris te Yper, Mr Biebuyck Eug.¹⁵, om eene barak te bekomen tot kerk. Zij wierd mij beloofd. Nogtens dagen en weken vervlogen, herhaalde pogingen en voetstappen werden gedaan en ongelukkiglijk zonder goede uitval. Op 12 Aug. 1920 nam ik het besluit te schrijven aan Mijnheer de Minister Jaspar¹⁶, om mijnen toestand uit een te zetten en door zijne welwillende tusschenkomst eene barak te bekomen. Op 17 en 18 Aug. ontving ik twee brieven van Mijnheer de Minister Jaspar, waarin hij mij verzekerde dat onmiddellijk een barak zou toekomen voor kerk. Inderdaad op 19 Aug. kwam de barak toe en werd seffens opgetimmerd¹⁷ ; op 30 Aug., Kermismaandag, wierd zij gewijd door Zeer Eerw. Heer Deken Delaere, na welke wijding een plechtig jaargetijde gezongen wierd voor de overleden parochianen, bijgewoond door al de parochianen.

Op Zondag 3 September wierd de Congregatie der Jongdochters heringericht. Op 7 Aug. heb ik van het Bisdom de Relikwie ontvangen van de H. Bartholomeus, alhier vereerd van aloude tijden tegen distels, ex-

15. Eugène Victor Biebuyck, geboren te Ieper op 7 juni 1889, adjunct-hoog-commissaris voor de oorlogsschade, streek van Ieper van 20 januari 1920 tot in maart 1923, overleden op 15 juni 1966.

16. Henri Jaspar, 1870-1939, was toen minister van buitenlandse zaken.

17. Zie foto 7. De nieuw Sint-Janskerk werd in 1923-1924 gebouwd en op dinsdag 23 oktober 1924 door deken Delaere gewijd, in afwachting van de plechtige kerkconsecratie, welke de bisschop van Brugge, H. Lamiroy op maandag 5 september 1938 kwam voltrekken. Brugge, Archief van het Bisdom, *Acta* 1938, p. 157.

7. Sint-Janskerk en pastorie, 1920-1923.

zema en kinderziekten ; op 23 Aug. zijn 3 nieuwe beelden toegekomen : van 't H. Hart, O.L.Vrouw, en H. Bartholomeus. Zij wierden gewijd door Mr de Deken, na de wijding van de kerk op Kermis-maandag. Die beelden heb ik gekocht in het huis Bressers te Gent.

Scholen.

Zoo als hooger gezegd werd, was er een barak op de plaats, welke diende voor schoollokaal. Er waren 2 onderwijzers : Mr Zénon Rogiers, schoolhoofd, en Mr Lecluyse. Al de kinders, knechten en meisjes, waren in 't zelfde lokaal bij de onderwijzers. Er was geen zuster voor 't lager onderwijs ; enkel een zuster voor de bewaarschool. Binst het groot verlot, werd eene barak opgetimmerd voor de meisjesschool op de plaats waar vroeger de meisjesschool stond en eene barak voor woonst van de zusters. Na 't verlot kwam een 3^e Zuster toe voor 't lager onderwijs. De knechten wierden dus van de meisjes afgescheiden. Op 22 October 1920 trad Mr Rogiers in ziekverlof en op 18 Nov. 1920 gaf hij zijn ontslag om zijn pensioen te nemen. Onmogelijk eenen nieuwen onderwijzer te bekomen. Met October 1921 kwam een 4^e Zuster voor 't lager onderwijs ; zoo was de meisjesschool gansch in regel. De knechtenschool bleef intusschen met 1 onderwijzer tot 1 Maart 1923, dag waarop Juffr. Marie Baert van Waereghem als onderwijzeres benoemd werd in de knechtenschool. De beide scholen, knechten en meisjes, zijn vrije aangenomen scholen. De lokalen der knechtenschool

behooren toe aan de Gemeente. De lokalen der meisjesschool staan nu op naam van Mr de Baron d'Huart van Brussel ; zij behoren in der waarheid aan den Pastor¹⁸.

Onze gemeente was volstrekt verwaarloosd op het punt van heropbouw. Er was niets gedaan en niets kon gedaan worden, omdat men geen steun vondt in het hoogcommissariaat van Yper ; veel beloften, veel brieven en papieren, maar geld en steenen, volstrekt niets. Ten einde geduld nam ik het besluit mijn toevlucht te nemen bij de hoogere overheid. Op 23 Mei 1921 schreef ik eenen brief aan Zijne Excellentie Mijnheer Vandevyvere¹⁹, Minister van Economische Zaken, waarin ik de toestand van onze parochie uit een zette, en rechtstreeks zijne hulp en bescherming inriep. Op 27 Mei antwoordde de Minister dat hij persoonlijk mij kwam spreken op 28 Mei. Inderdaad op 28 Mei, in de namiddag, zijnde de Zaterdag, kwam Mijnheer de Minister Vandevyvere in auto naar mijne woonst, vergezeld van Mr Eug. Biebuyck, bijgevoegd hoogcommissaris. Ik ontving zoo wel mogelijk zijne Excellentie, die na dat hij neergezeten was tot mij zegde : Ehwel, Mijnheer de Pastor, zeg mij rechtuit welke klachten gij te zeggen hebt. Ik deed eenvoudig den toestand uiteen, en deed uitkomen dat sinds het jaar dat ik in St Jan gekomen was, nog geen steen gelegd werd tot den heropbouw ; dat St Jan verlaten was. Mijnh. Biebuyck was niet geheel op zijn gemak en trachtte weerom ons te paaien met beloften. Wij gingen dan samen naar de kerk, en het dorp doorloopen (de plaats) en Mijnheer de Minister kon bestatigen dat inderdaad nog niets gedaan was.

Bij zijn afscheid drukte hij mij de hand, wenschte mij moed en zei : Mijnheer de Pastor, ik heb genoeg met eigen oogen bestatigd ; binnen de veertien dagen krijgt gij nieuws ; schrijf mij altijd openhertig.

Inderdaad het Ministerie nam andere schikkingen ; St Jan kwam onder het beheer van Mijnheer Chs Moreau, toegevoegde hoogcommissaris voor het Zuiden van Westvlaanderen, die last kreeg onmiddelijk hand aan 't werk te slaan om te bouwen op St Jan. Op 25 Juni ontving ik het bezoek van den secretaris van Mijnheer de Minister, Mijnheer Michant in gezelschap van Mijnheer Moreau, bijgev. hoogcommis., Mijnheer Esquelin²⁰, Commissaris special van den Rechtbank voor oorlogschade, en

18. Er is op die plaats in de oorspronkelijke tekst een uitwijding van een digitaal regels, over de lagere scholen van 1881 tot 1914, — die hier wordt weggelaten.

19. André Vandevyvere was toen minister van finanties.

20. Valère Esquelin, geboren te Naast (Henegouwen) op 18 augustus 1877, was toen controleur bij de registratie. Hij verhuisde van Ieper naar Etterbeek in 1931.

Edg. Delbrouck²¹, secretaris van Mijnh. Moreau. Die heren kwamen aankondigen dat zij samen zouden werken tot den heropbouw onzer parochie en legden eenige stelstels uit van heropbouw volgens de wetten. Mijnheer Michant drukte er op, dat kost wat kost Mijnheer de Minister huizen wilde zien te St Jan in de eerste maanden. Ik hield vergadering van de eigenaars die ter plaats waren om de zaken uit een te zetten. Korte dagen nadien kwam Mijnheer Moreau terug met zijnen secretaris, en de eigenaars kwamen naar mijn huis om contracten te teekenen om zelf te bouwen met voorschotten. Twee, drie weken later kwam hun geld toe, en men begon te bouwen. De inzet was gedaan, moed kwam bij het geld in de bevolking en de eerste huizen rezen welhaast uit de puinen. De eerste voorschotten in geld voor de eerste tranche of snee kwamen toe voor :

Slembrouck Ern.:	Waarde 1914	Voorschot
Huis en bakkerij	11.000	50.000
3 huizen	8.000	45.000
4 huizen	5.600	30.000
Samyn Evariste :		
hofstee	10.200	50.000
huis	4.000	20.000
Dewilde Alfons :		
huis	2.900	16.000
Bourdeau Désiré :		
hofstede	6.800	35.000
Poot Emile :		
3 huizen	5.300	27.000
Samyn Richard :		
1 huis-smis	2.900	16.000
Mahieu Emerence :		
2 huizen	6.000	33.000
Buysse Aimé :		
huis en aanhoorigheden	15.818,20	50.000
Benoni Vermeulen :		
huis	7.310	35.000
Deforche-Pauwelyn		
Balduyck Alfons		
Debrouwer Theoph.		

21. Edgard Debrouck, geboren te Ieper op 13 februari 1895, verhuisde van Ieper naar Roeselare in 1926.

Openbare aanbestedingen wierden gedaan voor den heropbouw van Sint-Jan. De eerste aanbesteding had plaats den 28 Jan. 1921 en wierd uitgevoerd door Vandoorne en Smidt.

Hofstee gebruikt door K. Dewulf - eigendom : Hospicen Yper

Hofstee gebruikt door Dés. Deraedt - eigendom : Hospicen Yper

Hofstee gebruikt door Jerome Haeghedooren - eigendom : Hospicen Yper

Hofstee gebruikt door Hector Deceuninck - Disch van Yper

Huis van Medard Vandebussche.

De 2e aanbesteding had plaats den 21 Juli 1921 en wierd uitgevoerd door Vandoorne en Smidt. De huizen van G. Reynaert, Bossaert Aug. Vermeulen Marie en broeders en zuster, Mr Rogiers, Th. Dewanckel, Chs Six.

De 3e aanbesteding had plaats den ... en wierd uitgevoerd door Van Goethem en Block. De hofstede gebruikt door :

1 Lecleir Em. - eigenaar : Kerkfabriek St Maarten Yper

2 Comyn Em.

3 Pascal Em. - eigenaar : Delva Paul

4 Vandamme - eigenaar : Delva Paul

5 Vandewelpen - eigenaar : Delva Paul

6 Sedeyn Isid. - eigenaar : Delva Paul

7 Descamps Em.

7 Bourdeau

8 Debleu Chs. - eigenaar : Poepaert

9 Devrieze Chs. - eigenaar : Kerkfabriek St-Jan

10 Phlypo Henri

11 Vercamer Chs.

12 Dereus - eigenaar : Ommeslag Yper

13 1 huis op 't Wieltje :

14 de hofstede Verbrugge.

Door den Boerebond wierden gebouwd de hofsteden van Jules Meersseman toebehoorende aan Dochy Camille.

Door de Maatschappij Cnapelinck, genaamd Entre Aide : de hofsteden van Gheysen Florent, toebeh. aan Breydel, de hofsteden van Debaillie Lievin, toebeh. aan de Hospicen Yper.

Andere eigenaars bouwden nog met voorschotten : zoals Benoni Vermeulen de hofste het Langemarcks Kasteel ; de Kinders Waterbley in het Paddegat ; Charles Soenens in de Bruggestraat plaats ; Decorte insgelijks in de Bruggestraat plaats ; Henri Hughe, insgelijks in de Bruggestraat plaats ; Aernoudt Arthur en zijn schoonbroeder Arthur Ar-

